

VU Research Portal

De stem van de jongere

Terwel, J.; Van de Koot-Dees, Danielle; Rodrigues, Rosa

published in

Didaktief

2019

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

document license

Unspecified

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Terwel, J., Van de Koot-Dees, D., & Rodrigues, R. (2019). De stem van de jongere. *Didaktief*, 49(1-2), 40-41.
<https://didactiefonline.nl/artikel/de-stem-van-de-jongere>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

De stem van de jongere

In een bijzonder onderzoek zijn jongeren langdurig gevolgd, van hun 10^e tot hun 28^e jaar. Wat wilden zij worden en is dat gelukt? Hoe kijken zij op hun (school)loopbaan terug?

Veel ‘millennials’ zijn opgevoed met het idee dat ze alles kunnen worden. Maar wat komt er van hun idealen terecht? En maakt het uit of ze Yasmina of Marjolein heten? We hebben tien jongeren gevolgd van hun 10^e tot en met hun 28^e jaar, met toetsgegevens (onder andere op Cito-toetsen; hun gemiddelde Cito-score kwam overeen met het landelijk gemiddelde). Zij blikken in diepte-interviews – op de leeftijd van 16, 21

en 28 jaar – terug op school en loopbaan en kijken vooruit naar hun toekomst.

Dit biedt een unieke inkijk in hun leefwereld. En wat we zien, is dat sommige jongeren schijnbaar moeiteloos doorstromen, terwijl andere struikelen in de hordeloop van

onderwijs en samenleving. Dat het soms mis gaat, wisten we al uit grootschalige onderzoeken. Uit ons onderzoek blijkt nu vooral hoe de jongeren dit zelf ervaren.

Verschillende achtergronden

Op hun 28^e zitten de jongeren in een levensfase waarin ze belangrijke keuzes hebben gemaakt en de

gevolgen daarvan zichtbaar worden in hun leven. Er zijn grote verschillen in afkomst, talent, schoolsucces en maatschappelijke positie. Ouders en leraren blijken een belangrijke rol te spelen in hun ontwikkeling. Een deel van de jongeren is gedurende de economische crisis op de arbeidsmarkt gekomen. Dit drukt een stempel op deze generatie.

In de (school)loopbanen en verhalen zijn patronen te herkennen (zie kader) en *critical incidents*: gebeurtenissen die de loopbaan een plotselinge wending geven. Zo heeft Bernhard (Cito-score 546) tijdens een stage op een advocatenkantoor een ervaring opgedaan waardoor hij direct wist dat hij daar nooit zou willen werken. Inmiddels heeft hij zijn rechtenstudie afgerond en werkt hij bij een groot internationaal adviesbureau, waar hij snel promotie heeft gemaakt en zich verdiept in blockchain-technologie.

Weet onderwijs talent te herkennen?

In de verhalen van de jongeren zien we een toenevend verlangen om zelf iemand te zijn en een eigen weg te gaan. Hun schoolloopbanen en levenslopen zijn zeer divers. Sommigen komen zonder diploma of startkwalificatie op de arbeidsmarkt, terwijl anderen een universitaire studie hebben afgerond en in een perspectiefvolle baan werken.

Wat bepaalt succes in de levensloop? Dat is bijvoorbeeld zelfreflectie, de (school)loopbaan en de

De afslag begint al bij goede of slechte schoolprestaties

Marjolein: emancipatie

Een van de patronen die we in de levensverhalen vonden, valt te beschrijven als: ‘Toen ging echt een wereld voor mij open’. De basisschoolleraar van Marjolein (Cito-score 532) wilde haar aanvankelijk geen vmbo-t-advies geven. Na een gesprek met de ouders stelde hij zijn advies bij. Samen met haar ouders koos Marjolein heel bewust voor een goede, brede school met doorstroommogelijkheden, goede leraren en een veelkleurige schoolbevolking. Daar heeft ze ‘het licht gezien’: ze heeft een emancipatieproces doorgemaakt waarbij ze veel dingen van thuis heeft losgelaten. Ze heeft veel gereisd, gedanst, gesport en nieuwe vriendinnen gemaakt. Ze spreekt op haar 28^e over

‘verschillende meningen en het leren ruziemaken’. Later wil ze haar kinderen ook wel wat van de wereld laten zien, dat er meer is dan het dorp of de school. ‘Ook bij mijn vriendinnen van school vond ik het leuk om thuis te komen. Ja, zo kon ik zien dat het daar heel anders ging dan bij mijn ouders. Dat zij anders dachten en dat vond ik best wel confronterend.’ Nu is Marjolein lerares op een basisschool, lid van het managementteam en coördinator van een onderwijsvernieuwingsbeweging. Ze is gehuwd en heeft met haar partner een huis gekocht en opgeknapt. Recent is ze veranderd van basisschool en ze is moeder van een prachtige zoon. ‘Ik voel me een rijk mens,’ zegt Marjolein.

maatschappelijke omgeving. De afslag begint al vroeg. Jongeren met goede prestaties ('talenten') op de leeftijd van 10 en 12 jaar hebben later, als ze 28 zijn, ook meer schoolsucces en een betere positie op de maatschappelijke ladder.

Hoewel de jongeren meestal zeggen tevreden te zijn met hun leven, is er ook kritiek. Volgens de minder succesvolle jongeren slaagt het onderwijs er niet altijd in om hun talenten te herkennen en tot ontwikkeling te brengen. Zelfs goede leerlingen met een migratieachtergrond struikelen vaak toch nog in het voortgezet of hoger onderwijs. Soms kijken zij met spijt en bitterheid terug op gemiste kansen en vernederende ervaringen. In hun verhalen noemen zij gebrek aan steun, afleidingen, problemen met de gezondheid, geldgebrek, communicatieproblemen en conflicten met leraren als belangrijke risico's in hun schoolloopbaan.

De transitie van school naar werk verloopt zelden in een rechte lijn naar de gedroomde toekomst. We zien dromen sterven: vaak komen de jongeren op andere werkplekken terecht dan zij in hun tienerjaren voor ogen hadden. Twee jongeren zitten werkloos thuis. Verschillen in loopbanen zijn niet altijd te verklaren vanuit talenten en prestaties. Jongeren met een migratieachtergrond ervaren soms uitsluiting op school en bij stages, en bij sollicitaties hebben zij bijvoorbeeld het gevoel dat hun Marokkaanse achternaam niet meehelpt.

Gesprekken met leraren

We zien in de loop van de jaren dat de jongeren meer zelfstandig, reflectief kunnen denken en meer onderscheidingsvermogen krijgen. Er zijn wel grote verschillen in hun attributies. Sommigen leggen de

verantwoordelijkheid voor gemiste kansen nogal eenzijdig bij hun ouders en leraren, anderen zoeken de oorzaken vooral in zichzelf. Bij de hoger opgeleide jongeren is er daarin meer balans. Zij kunnen goed reflecteren op hun loopbaan en hebben een meer genuanceerd beeld van hun sterke en zwakke punten.

Reizen naar verre landen blijkt voor de jongeren een manier om afstand te nemen, de wereld te verkennen en na te denken over de toekomst. Het kan ook een verkenning zijn van een mogelijk

toekomstplan, zoals een eigen ontwerpbureau opzetten in New York, een bed & breakfast in Azië, of een bouwmarkt in Marokko.

Gesprekken met ouders, grootouders, leraren en vrienden spelen een cruciale rol in de ervaring en beleving van deze jongeren, zowel positief als negatief. Vriendschappen, liefde en relaties zijn van grote betekenis. Een vaste partner, een plek om te wonen en kinderen krijgen, noemen de meeste jongeren als een ideaal. Als die partner er niet is, ervaren ze dat als een groot gemis. In één geval verstoorden vroegtijdige zwangerschappen het leven en de toekomstplannen. ■

Jan Terwel, Danielle van de Koot-Dees en Rosa Rodrigues, Die droom heb ik nog steeds. Schoolloopbanen en levensverhalen van jongeren in een diverse samenleving. Garant, 2018, € 25,50.

Overgang van school naar werk verloopt zelden in rechte lijn

Een ongeluk komt nooit alleen: lees het verhaal van Sherita op didactiefonline.nl.